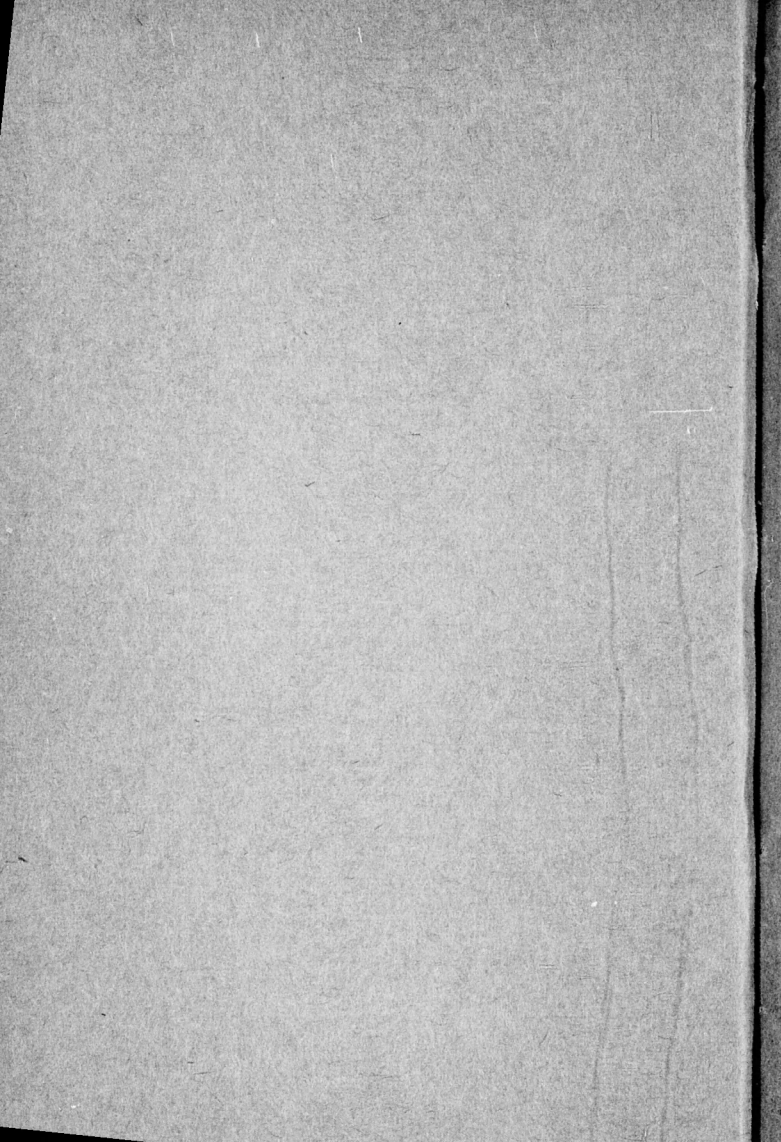

108

Vak 155

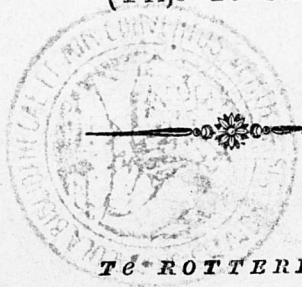
H O N D E R D
VAK 755 No. 100

WISKUNDIGE EN
WETENSCHAPPELIJKE
VRAGEN EN ANTWOORDEN,
TOT
NUT EN VERMAAK,

H 166

*Die op eene eenvoudige wijze beantwoord
worden, ten dienste van alle standen,
en tot nuttig vermaak in gezelschappen.*

(Prijs 20 Cents.)

Redactie
„St.-Franciscus”
WIERT (L)

TE ROTTERDAM,
bij B. HUISMAN.

Gelijk het beter voegt voor de jeugd, om te leeren, dan te onderwijzen; en voor den ouderdom, te onderwijzen dan te leeren; zoo voegt het nog beter, voor oude lieden, te leeren; dan niet te weten.

Zoo lang men leeft, is men niet te oud om te leeren.

Ind
op d
bevi
wel
gees
zek
zou
voe
oef
nut
gro
sch
zie
fab
ke
pa
da
rig
ve
br
on
re
vo
ho
ho
ee
ee
g
b
n
st
g
v
l
k
n
l
v

Indien het mogelijk waar, dat het voorgeslacht nog eens op deze wereld konde terugkeeren, welke wonderlijke bevinding zou het voor hun niet zijn, zoo zij bemerkten, welke ongeloofelijke veranderingen, enkel door de diepen geest van het menschelijk vernuft zijn daargesteld, die zekerlijk de tegenwoordige wereld, niet aan den vorige zouden doen gelijken. Doofstommen, als nuttige wezens voor de maatschappij, gevormd, zouden zij vinden geoeffend, in de nuttigste wetenschappen; blinden, allerlei nuttige Handwerken zien verrigten, zoo zelfs, dat zij grootendeels hun eigen onderhoud kunnen verdienen; schepen, enkel door stoomkracht, tegen wind en stroom zien voortvaren, zonder zeilen noch riemen; honderde fabrieken, door werktuigen bewerkt, dien vroeger ontelrijke menschenhanden vereischten; rijtuigen, die zonder paarden rijden, wegen, die men onder het water heeft daargesteld; handwerken op den bodem der zee zien verrigten, door de Duikersklok; door de seinen of telegraven, in een uur honderd uren ver een boodschap overbrengen; de reddingsboot, die door de zwaarste branding ongelukkige schepelingen uit het onvermijdelijk verderf redden, de kanalen, die oorlogschepen binnenlands doorvoeren; luchtreizigers, die zich schier in onafzienbare hoogten verheffen, en nog zoo vele uitvindingen, die van het menschelijk vernuft getuigen dragen; zekerlijk dit zou eene vreemde bevinding voor hen zijn! Echter is het een overtuigde bewezene waarheid, dat deze uitvindingen veel nut hebben daargesteld, en nog aanhoudend blijven getuigen van hunne waarde. Het is dus zeer nuttig, dat de jeugd in wetenswaardige zaken zich gestadig blijven oefenen; om dusdoende op in het ingeslagen voetspoor voort te gaan.

Tot nuttige aanleiding hiertoe strekt zekerlijk dit werkje, daar het op eene aangename wijze het verstand leert scherpen, zoodat eigen denkbeelden meer ontwikkelen, en de zoekende geest van het menschelijk vernuft steeds wordt gaande gehouden. Mogt dit werkje hiertoe iets bijdragen, dit zou mij de aangenaamste gewaarwordingen doen ondervinden!

AAN DE HUISVADERS.

1. *Hoe men muren, die gestadig vochtig zijn, droog kan maken?*

Men breekt langs de vloer een laag steenen uit de dikte van de muur, drie voet lang, bestrijkt het onderste met kalk, gemengd met cement of tras, en legt daarover een lap lood of zink, de dikte van de muur en zoo lang als men uitgebroken heeft, daarop weer kalk en dan een harde steen: dan breekt men weer een laag van drie voeten uit, en behandelt dit als het eerste, doch men moet zorgen, dat het lood of zink eenduim over elkander komt te leggen, en zoo gaat men voort, zoo ver de muur nat is. Doch, als het een gemeene muur is en de bureu het uitbreken mogten beletten, dan kapt men de muren tot op de kalen steenen af, kookt een mengsel van 10 pond pek, 1 pond teeren 1 pond kaarsvet, dat smeert men een schoenzool dikte over het afgekapt en plakt er zoo heet nog koehaar tegen, zoodat de muur ruig vertoond, voor het hechten der kalk, en dan wordt dezelve als gewoon met kalk vol gepleisterd. Zoo de muur behangen moet worden, dan behoeft er geen kalk over, maar dan betengelen, en ruw doek er over heen, en zoo de muren van buiten door den regen doorslaan, dan niet anders, als van buiten goed vol voegen, en de muren drie maal schilderen of olieën met gekookte lijnolie.

2. *Hoe men zich van wand- of weegluisen kan bevrijden, met geringe kosten, zonder stank, rook of verw, en dit, desbegerende, zelf kan verrigten?*

Men laat een schot van witte teenen maken, platgevlochten even als een wieg van sijnte, de breedte van de bedstede, of het ledikant, twee voet hoog, dan zet men dit als een schot in de bedstede of het ledikant, aan het hoofd- of voeteneinde, doch vooraf bestrijkt men hetzelfde met een luijer, daar een kind in gewaterd heeft, twee of driemaal des zomers, zoodra het heet weer wordt, kruipt het ongedierte in het mandwerk. Des morgens legt men een laken op den grond, en slaat het

het
binn
diert
zold
der
daar
lege
stre
sted
wer
aan
van
niet
gev
geb
3
bew
M
sch
zoo
roe
mol
alle
ten
en
mo
4
iers
M
een
dig
gro
zijn
me
hee
die
ver
wij
kru

het mandewerk met eenen dikken stok er op uit, en binnen korten tijd zal men zich van dit hatelijk ongedierte bevrijd zien. Zoo het mogt wezen, dat zij in de zoldernaden zaten, dan bestrijkt men de kamer of zolder boven de bedstede met tabakswater, of met water, daar sijn gehakte komkommers twee à drie dagen in gelegen hebben, dit nat met een kwast over de naden gestreken zijnde, verjaagt men het ongedierte naar de bedstede en vangt dezelve door het platgevlochten mandewerk, maar vooral niet met dit nat in de bedstede, noch aan het mandewerk komen, met dat nat moet men de vloer van de bovenkamer of zolder doen, om dit ongedierte niet door de geheele woning te verwijderen. Ditzelfde gevlochten mandewerk kan men in meer dan een woning gebruiken.

3. *Om kagchelpijpen en verder ijzerwerk voor roesten te bewaren, zonder hetzelfde in te smeeren?*

Men vult kagchel en pijpen, na dezelve alvorens goed schoon gemaakt te hebben, met turfmolm, legt dezelve zoo gevuld ook in de molm, en men zal dezelve van de roest bevrijden, want de vochtige deelen trekken in de molm; zoo echter de pijpen en de kagchel van binnen alleen gevuld zijn, verroest het van buiten, en dus moeten alle ijzerwerken onder molm of turf onzichtbaar zijn, en dan zijn ze voor de roest bewaard. Bij gebrek aan molm kan men ook drooge krullen gebruiken.

4. *Jenever te verbeteren, zonder over te halen, of er iets in te doen?*

Men neemt twee kruiken jenever, waarvan men den eenen in een kast of kelder zet, de andere maakt men digt met pek om de kurk, en graaft het 2 voet in den grond, de kurk naar beneden, een jaar daarin geweest zijnde, proeft men dezelve tegen elkander, en dan zal men bevinden, dat degenen, die in den grond gezeten heeft, een veel aangener smaak heeft en sterker is dan die in den kelder gestaan heeft. Op deze zelfde manier verbeterd men ook wijn in eene flesch, (doch geen Madera wijn, alzo die warmte vereischt) en ook bier in een' kruik.

5. *Om rupsen uit stamboomen te verdrijven, met niets beduidende kosten?*

Men maakt even onder den kruin des booms, een wind-sel van uitgepluist touw, of hennip, dat besmeert men met teer, gemengd met wat traan. Als men dan zwaar onweer krijgt, verzeld van zwaren donder, dan vallen er een menigte uit, maar anders doet men een schot met een geweer onder den boom, en eene menigte valt er van op den grond, ook door regen, wind en zonnescijn, vallen er velen naar beneden. Zoo dezelve weer naar boven kruipen, stuiten zij voor den heteorde krans, en moeten dus spoedig omkomen, als kunnende op den grond niet lang in het leven blijven, zoo er geen kool geplaat staat. Leiboomen moet men zoo hier en daar met een kwasje met traan smeeren, want deze lucht kunnen geen insekten verdragen. Prei- of uijenzaad daaronder zaaijen is ook goed. De boomen eer zij bloeijen met zeepsapwater bespuiten is ook nuttig, tot het verdrijven der rupsen en boomluizen en tot het bevorderen der groei. Ook is het zeer goed in het voorjaar, de rupzeunesten uit de boomen weg te nemen.

6. *Middel, om boomen die ziek zijn, te genezen.*

Om dit te ontdekken, moet men nagaan, of de boom ook te nat staat, of er insekten onder de schors der boom zitten; of de boom ook ingekankerde gaten heeft, of de grond niet te schraal is, en of de uitspruitsels van den wortel ook bloot liggen.

Zoo de boom te nat staat, moet dezelve in den winter geligt worden, zoo er insekten onder de schors zijn, dan de schors zoo ver afbreken als het gedierte zit, en dan de kale plek vet teeren; doch zoo de schors geheel weg gaat, is er geene hulp voor. Zoo de grond te schraal is, of de wortels bloot liggen, dan denzelven met graszoden van vette of kleigrond dekken, en om heen leggen; en zoo de boom ingekankerde gaten heeft, denzelven vullen met werk van uitgeplukt touw, dat in teer gedoopt moet worden, en dan eene vette warme pekpleister er over heen.

7. *Om plaksel te bereiden, zoodat het behangselpapier zelfs aan vochtige muren goed blijft kleven.*

Men

Men kookt plaksel van garste-meel, even als stijfsel; nog warm zijnde, roert men onder een pond garste-meel een half ons dikke terpentijn, en mengt het door elkan- der, en aan vochtige muren zal het papier blijven kle- ven. Mén moet niet begrijpen, dat daarom de vocht niet doortrekt, dit belet het niet; daar dit maar alleen dienstig is voor het hechten.

8. *Om voor te komen, dat prentschilderijen, aan natte of vochtige muren, niet kunnen bederven.*

Om dit te beletten, zet men achter de prent, in plaats van het paneel, eene grove glasruit, die bestrijkt men even als een glasraam met stopverf rondom de kanten en dan kan de vocht van de muren niet schaden.

9. *Hoe kan men ontdekken wat lijn- of raap-olie is?*

Men doet een weinig van die olie in een kommetje, men roert die met een weinig water ondereen, even zoo als men eijeren klest, en wanneer dit in een kwar- tieruurs niet dik geworden is als zalf, dan is het lijn- olie, of met lijn-olie vermengt, doch is het dik ge- worden, dan is het raap-olie. Zoo men onderzoeken wil, of er raap-olie onder de lijn-olie is, dan neemt men zoo veel loodwit, als er op een stuivertje leggen kan, mengt dat ondereen met die olie, smeert dit op een geschilderde plank; zoo dit in de zomer in geen drie dagen droog wordt, en in de winter binnenshuis in geen zes dagen, dan is er zeker raap-olie door de lijn- olie gemengd.

10. *Hoe kan men olie bereiden voor klok- of horologie- makers, als ook om fijn staal of ijzer te smeren, dat het- zelve niet roest?*

Men moet zorgen, dat men des winters, wanneer de beste olijf-olie bevrozen is, die dan dik koopt, (Papa- ver-olie, die veel onder de handwerksman gebruikt wordt, om de goedkoopte, bevriest niet,) dan neemt men een half pint van die dikke olie in een pot, daar giet men dan een pond gesmolten lood in, hetwelk die olie van zijne waterdeelen doet ontlasten; men laat het lood er in liggen, opdat de olie zich daarop verder be- reid, dekt de pot goed toe, en dan kan men de olie korte dagen daarna gebruiken.

11. *Hoe kan men lijm bereiden die tegen regen bestand is?*

Men neemt een theekop stand-olie en twee theekoppen gewonen dikken kastenmakers lijm, heel dik gekookt, mengt dit warm ondereen, en dan verders nog eens gekookt, kan men dezelve gebruiken als gewonen lijm en houd dan in de lucht stand, zoo aan buiten-paneeldeuren als aan lofwerken; doch dezelve moet langer dan gewoon droogen.

12. *Hoe men boter naar warme landen kan zenden, zonder spoedig bederven, en ook hier te landen, voor spoedig sterk worden kan bevrijden?*

Men neemt kleine vaatjes boter, die men zoo stijf mogelijk volstopt, waardoor de melk en het vocht boven komt, die men er dan afdoet, en dan kuint men de vaatjes dicht, dit verrigt zijnde, zet men ze in een grooter vat onder droog zout, en dit zal van goede gevolgen bevonden worden.

13. *Middel om zich door tegengift, van giftige deelen te ontgiften: hetzij sterkwater of iets dat vergiftigd is.*

Zoo het mogt gebeuren, dat men bij vergissing, vergift, sterkwater, terpentijn, of iets dat vergiftigend is, mogt gebruiken, en niet spoedig een geneesmeester kan krijgen, dan neemt men dadelijk raap- of sla-olie, al was het twee maatjes, in. en ligtelijk raakt men hierdoor aan het braken, waardoor men de vergiftigende deelen kwijt raakt, iets dat wel gebeurt en dat kinderen somwijlen in onwetendheid opdrinken. Zoo men aan de oogen iets van die natuur, of kalk met cement mogt krijgen, dan moet men dadelijk dezelve met bovennoemde olie goed wrijven, dat spoedig het kwaad hersteld. Om hiervan overtuigd te worden, gooit men een cert in het sterkwater, en men zal zien, dat die wegbijt, maar zoodra smeert men slechts olie er op, en veegt het af, dan bevindt men, dat het sterkwater de cent niets geen letsel doet: want olie is een tegengift tegen sterkwater.

14. *Hoe kan men gescheurde kagchels of ijzeren potten dicht maken, met iets dat zich als ijzer versteend?*

Men neemt 6 Ned. oncen fijne pijpaaide, en 3 Ned. oncen fijn ijzervijzel; dit mengt men aan tot een deeg,
met

met gekookte lijn-olie. Hiermede besmeert men de scheuren, en laat dit zacht droogen door een kool vuur, wanneer men het dadelijk zal zien versteenen als ijzer. Echter moet men niet meer klaar maken, als men op het oogenblik noodig heeft, want het versteend anders, zoodat men het niet kan gebruiken.

15. *Hoe kan men brand in schoorsteenen en kagchels spoedig blusschen?*

Men zorgt altijd eenig bloem van zwavel in huis te hebben, zoo het dan mogt gebeuren, dat er brand in de schoorsteen of kagchels ontstaat, dan werpt men dadelijk de zwavel in het brandend vuur of kagchel, en terstond is de brand uit, door dien zwavel stiklucht is. Des noods kan men ook een paar handen vol zout in het vuur werpen; dat ook de vlam doet uitgaan, doch zwavel gaat altijd zekerder.

16. *Hoe moet men looden regen waterbakken behandelen, zoodat het water, dat daarin bewaard wordt, geen nadeel aan de menschelijke lichamen kan doen?*

Met loodwit te verwen, is altijd nadeelig, daar hetzelfde door verzuring uit lood gemaakt wordt, en zelfs vergiftigend is, roode menie word ook uit het lood gebrand, en is dus ook vergiftigend. Maar hetgeen niet schadelijk is, en het besten om hier te gebruiken, is enkel 2 maal, met gekookte lijn-olie besmeeren, en dit allen jaren eens over doen. Olie is zelfs tegengift van vergift, en dus volstrekt niet schadelijk.

17. *Door welk middel kan men mollen verdrijven? en hoe kan men ontdekken, of men eene zachte of strengen winter hebben zal.*

Om de mollen te verdrijven, steekt men in de holen grom of koppen van haring, of giet er haringpekkel in of een weinig traan, en de mollen zullen zich spoedig verwijderen. Echter doen dezelve geen kwaad aan het plantenrijk, daar het vleeschvretende dieren zijn. Aan hunne huishouding kan men ook bemerken, of de naderende winter zacht of streng zal zijn. Om dit te ontdekken, graaft men de holen der mollen in den maand November op, wanneer men er wormen in vinden zal.

Vindt men dezelve op een voet diepte liggen, dan zal de winter zacht zijn; maar liggen dezelve een en een half voet diep, dan strenger; en op twee en een half voet diepte zal de winter zeer streng zijn. Deze dieren hebben een voorgevoel van de strengheid des winters, in hoe verre de grond bevrozen zal. In het najaar verzamelen zij zich hunne voorraad van wormen, dien zij den vroeter afbijten, omdat dezelve stil zullen liggen, en zoo zorgt hun instinct voor des winters onderhoud. Sommige landlieden zien gaarne mollen in hunne landerijen, als bewijs, dat het goed land is. In zanderige gronden vindt men zelden mollen, want daar zijn schier geen wormen in.

18. *Middel om regenbakken van grondwater te bevrijden.*

Men metselt de mond der regenbak trechters gewijs, van boven met gewone wijdte, naar andere wijder uit, van buiten glad: want als het vriest dan rijzen de gronden, en dan rijst de mond der bak ook met de grond op: anders komen er scheuren in, daar grondwater doorkomt, waar het regenwater van bederft; maar van boven naauwer en van andere wijder; kan de grond de mond der bak niet ligten, en het water blijft zuiver.

19. *Hoe kan men in gemengde kalk ontdekken, hoeveel cement, (of tras) zand en kalk onder elkander vermengd is?*

Men neemt een stuk gemengde kalk, roert het met water dun gemaakt, goed door elkaar, en doet het dan in een groot bierglas, en laat het zakken; dan komt de kalk boven, het zand zakt naar onder, en de cement of tras ligt in het midden.

20. *Hoe kan men verschen krimp-kabbeljaauw, na Boemen zenden, en zoo smakelijk daar, als hier in Holland gegeten worden?*

Men snijdt die levend, en laat dezelve dan bevrozen, doet ze in een pijpenmand, geeft het mede met die bovenlanders, welke hier des winters glas brengen en haring komen halen, zoo ze dan bevroren daar komt, is dezelve zoo goed als bij het afzenden.

21. *Middel om kalanders van de korenzolders te waeren.*

Men

Men legt twee à vier hoopen, na de veelheid van het koren, elk apart, die laat men stil liggen, en verschiet de andere gedeeltens acht dagen achter elkander, dan verwijderen zich de kalanders naar de stilliggende hoopen: zoo men dan een dag mooi weder heeft, doet men deze hoopen in zakken, en brengt dezelve na buiten op een kleed, waar men het koren dan eenige reizen verschiet, wanneer zich de kalanders verwijderen, dan scheidt men dit koren weder in zakken, en gebruikt dit het eerste. Zoo men slechts eene kleine kwantiteit koren heeft, zet men rondom het schotwerk oude vloermatten, die men na het verschieten, telkens in de lucht uitslaat. Takken van vlierboomen, in het koren gestoken, doet ze ook verwijderen, ook is het goed de naden der vloer met levertraan te bestrijken, en dan dezelve met een lap afvegen, want alle insekten zijn vijandig tegen de traan.

AAN DE HUISMOEDERS.

22. *Hoe kan men versch bier spoedig doen schuimen?*

Men giet uit een kruik een theekopje bier, en doet dan een theekopje suiker in den kruik, schut dan dezelve goed om, zet de kruik op eene warme plaats, en het bier zal dadelijk gaan werken.

23. *Hoe kan men bloembollen, als: Hyacinten, Tulpen, Nageltakken, Krokjes, enz., die in potten gebruikt zijn geweest, in waarde houden?*

Men moet de bloembollen, zoodra zij uitgebloeid zijn, in den tuin zetten, en behandelen als men gewoonlijk bloembollen in den tuin behandelt, doch er een merkteken bijzetten, en dan kan men dezelve om de zes jaar weder in de potten gebruiken. Maar bloembollen, die in flesschen op het water zijn uitgebloeid, kan men gerust wegwerpen. Als men in het laatst van October de nageltakken, hyacinten, trosnarcissen, tulpjes, enz. pas geplant heeft, dan moet men dezelve zoo veel mogelijk in de lucht houden, zoo lang het nog niet vriest, want dezelve te veel in huis houdende, schieten alsdan te geil op, en krijgen daardoor eene schrale bloem.

24. *Om zich van huis- en tuinslakken te bevrijden.*

Men strooit, daar men dezelve bevindt, fijn zout voor de zindelijkheid; wiasch is ook goed, of stuifkalk. In ruwe vertrekken of pakhuizen strooit men gewone turf-asch. Als men een nieuwe vloer legt, bestrooit men de grond, eer men de deelen legt, een duim dik met turf-asch, en men zal bevrijd van slakken blijven.

25. *Hoe kan men ratten en muizen vergeven, zonder dat hetgeen waar zij van sterven moeten, aan de menschen tot iets hinder kan verstrekken, noch ook voor honden en katten bederflijk is?*

Hiertoe gebruikt men raauwe witte boonen, en die braad men in spekvet met een weinig zout, deze die door de ratten en muizen grettig gebruikt worden, kunnen zij niet weer kwijt raken, de eerste en tweede keer dat men dezelve nederlegt, gebruiken zij er van, maar voor de derde maal zullen zij het wel nalaten, want zij kunnen bij hen niet verteeren; en dus door hen niet ontlast worden. Voor de muizen moeten de boonen ruw fijn gekapt worden.

26. *Hoe men verzadigde pekels kan maken, die krachtig genoeg is om vleesch in te leggen, zonder er zout bij te doen?*

Men neemt gekookt water, gooit daar zout in, het zout gesmolten zijnde, beproeft men de pekels op de volgende wijze: men schept met een bierglas uit het gemaakte een glas vol, doet daar nog eenig zout in en roert het om, zoo het zout smelt, is de pekels nog niet verzadigd, en dan maakt men ze sterker, probeert anderwerf als te voren, en zoo het zout dan in geen dag in het glas smelt, zoo heeft men verzadigde pekels. Om zulke verzadigde pekels in huis te hebben, is niet alleen dienstig voor het vleesch, maar is ook een kostbaar middel als men zich aan handen of voeten mogt gebrand hebben, door het gebrande van tijd tot tijd er in te steken, hierdoor bevrijd men zich van veel pijn, ook is dit niet minder nuttig, als de handen of voeten bevrozen mogen geraken, daar zulke pekels de vorst er uittrekt, en dan maar de vingers of teenen goed met een schuif wrijven. Ook is dezelve zeer goed, tot ontdoojing van
pom.

pompen en gootsteen, en andere werken die bevrozen mogten zijn. Zoo deze pekkel na het gebruik derzelve vorige zuiverheid verliest, dan kan men door ze op te kookken en te schuimen, dezelve weer zagt afgegoten hebbende, in vorige waarde brengen.

27. *Hoe men vuil zoet water kan zuiveren.*

Hiertoe gebruikt men een grooten bloempot, legt op de gaten een stuk van eene kous, en doet dan den pot half vol met zand, daar legt men weer een wollen lap over, die zoo nu en dan wordt uitgespoeld, de pot hangt men op, en zet een pot of emmer er onder, en dan doet men het vuile water in den bloempot, dat dan van het vuil gezuiverd wordt, alzo het blanke water er dan uitdruipt.

28. *Om schilderij-lijsten en ander verguld werk schoon te maken.*

Wanneer men verguld werk, mits goed goud zijnde, schoon wil maken, dan stoft men het eerst met een kwastje van achteren en van voren goed af, dan neemt men een watje of wolletje (als het matgoud is.) met je-never, en bestrijkt daar het vergulde een paar keeren mede, alsdan neemt men een wolletje met schoon water, veegt het zacht na, laat het droogen, en men zal bevinden, (zoo het goud er al niet vroeger afgewreven is,) dat het veel zijn vorige luister zal terug bekomen. Men moet echter dit niet te spoedig doen, want dan wrijft men het goed goud er af. Het vergulden moet minstens een of twee jaar oud zijn, en dan vooral zorgen dat er geen nat aan de prenten komt, alzo dit vlakken maken. Aan bruneer of glimmend goud moet men met geen nat komen, dit moet maar enkel bij goed droog weer, met drooge doeken met iets krijt er aan, worden afgewreven.

29. *Om zich van Pissebedden, Mieren en Oorwormen te ontlasten.*

Als er wortelloof is, legt men op de plaats, waar men die insekten bespeurt, een bos loof neder, hier kruipen dezelve in, gooit het nedergelegde weg, en legt een versche bos in de plaats. Of anders legt men in een bloempot een stuk brood, besmeert met stroop, dan vult

vult men de pot met drooge turfmoelm, en giet daar wat stroopwater over heen, de pot bestrijkt men met stroopwater. Zoo het in huis is, zet men den pot op twee stokjes, opdat zij door de gaten er in kunnen kruipen, om de acht dagen plaatst men den pot in de gootsteen, en gooit er kokend water in, dat die insekten doet sterven. Doch zoo men het in de tuin wil bezigen, graaft men den pot in en gelijk met den grond, doch niet te dicht bij den wortel der boomen, en giet er dan van tijd tot tijd kokend water in. Men kan ook aardappelenwater gebruiken.

30. *Hoe kan men vleesch daar een luchtje aan is, hetzelfde goed van smaak maken?*

Hiertoe neemt men een ketel na de grootte van het vleesch, zoodat het onder water liggen kan; dan kookt men hetzelfde tot het begint te schuimen, en dan steekt men één, twee à drie geglommen turfkolen daarin, naar het vleesch groot is, en laat die daarin uitdooven, dezelve er uitgenomen hebbende, schuimt men het vleesch, en de onaangename lucht zal er af zijn, (zoo het niet te erg is geweest,) en dan kan men hetzelfde desbegeerende weder opbraden of asjé van maken. Zoo er een duffe lucht in een waterketel is, dan ook maar een turfkool er in steken in kokend water, en de duffigheid verdwijnt.

31. *Hoe kan men eijeren lang bewaren?*

Men neemt versche eijeren, zet die met de punt naar beneden in een pot of ton, giet er dan dun kalkwater op, zoodat dezelve altoos onder het kalkwater blijven. Ook kan men een netje met eijeren nemen, dat men spoediger als men twintig tellen kan, in kokend water houdt, en dan in een tonnetje met de punt naar beneden stapelt; tusschen ieder laag strooit men doppen, en dat zoo lang het tonnetje vol is, dan spijkert men het toe, en keert hetzelfde van tijd tot tijd eens om.

32. *Hoe kan men bakkerstorren opvangen, zonder dezelve aan te raken?*

Men neemt een groffe drooge opengesneden aardappelenzak, strooit daar een weinig zemelen in en er over, en legt die des avonds luchtig los in elkander, op de plaats

s
d
d
m
o
te
da
zo

3
zui

M
blaz
goe
kan

plaats neder, waar men de meeste torren vindt; brengt hem des morgens buitenshuis, schudt dezelve daaruit, en zoo kan men in korten tijd de torren opvangen.

33. *Hoe kan men in het najaar vleesch zouten, dat men in het voorjaar braden kan, en echter niet te zout is?*

Men neemt een groote ketel met kokend water, daar doet men 2 of 3 stukken vleesch in, nadat de ketel groot is; dit gedaan zijnde, wagt men zoolang tot het water weder kookt, dan neemt men de stukken vleesch er uit: zijnde dan de porissen van het vleesch toegezogen, voor het velen zout intrekken. Dan legt men het in de kuip, doch zonder zout, en giet er dan verzadigde pek op. Om dien te bereiden staat opgegeven in N°. 26. Zoo handelende, kan men het vleesch in het voorjaar braden, wanneer men bevinden zal, dat het vet ook zoo niet verteerd is, als met het zouten, en echter het vleesch even goed bevonden worden.

34. *Om witte en roode bessen in het voorjaar op tafel te brengen, zonder in eenige vocht te leggen, zoodat dezelve in smaak en kleur even zijn, of zij versch geplukt waren?*

Hiertoe dient een flesch met een wijden hals, de bessen goed rijp, doch met groene steelen geplukt zijnde, doet men ze dadelijk van den boom, in de flesch en dan een goede stop op dezelve, die verder toesmerende met gesmolten pek. Dan plaatst men de flesch twee voet onder den grond, of hangt hem in een regenbak of waterput, mits onder het water, en men zal bevinden, dat de bessen, naar afgewassen te zijn, met Paasschen zoo goed op tafel komen als in Augustus.

VOOR DE JONGE DOCHTERS.

35. *Om bloemen of Heestergewassen van ongedierten te zuiveren.*

Men probeert eerst met tabaksrook door een pijp geblazen, of legt tabak op een kool vuur, zoodat de rook goed door de plant trekt, of als het in de lucht is dan kan men een lap laken, of harst op het vuur leggen.

Ook

Ook is het goed voor bloemen, dat men de planten eer dezelve bloeijen, met zeepsap begiet, hetwelk het ongedierte doet sterven. Men ziet de bloemen wel eens kwijnen, door de wormen, dan is het goed de aarde en het gewas met zeepsapwater te begieten, en als het donker is, er zacht met kaarslicht naar toe te gaan, en de wormen van de aarde wegnemen, die er dan gewoonlijk opleggen.

36. *Middel om geheime brieven te schrijven, die niet zonder onderrigt gelezen kunnen worden?*

Wanneer men dusdanige brieven schrijven wil, dan gebruikt men nommers voor de vocalen, of klinkletters; als N°. 1, in plaats van A. N°. 2 voor E. N°. 3 voor I of J. N°. 4 voor O. N°. 5 voor U en N°. 6 voor IJ. Bij voorbeeld:

5w m3n b2h1igt m6n hirt ilt6d,
4m dit g6 m' ill2s wiird3g z6t!

hetwelk is:

Uw min behaagt mijn hart altijd,
Omdat gij m' alles waardig zijt.

en zoo kan men alles schrijven wat men verkiest.

37. *Hoe men vlakken uit zijde en andere stoffen kan maken?*

Men neemt een dooijer van een ei, dat gelijk geklust, doet men er een weinig brandewijn bij, en roert dit door elkander en smeert hiermede de vlek, hierna wrijft men het met schoon water na, wagensmeer of roode wijn gaat er ook mede uit, ook verf, doch men moet zorgen, dat dezelve er niet indroogt: maar zoo dit het geval wezen mogt, dan met terpentijn, echter gaat het dan zoo gemakkelijk niet.

Om dit te verrigten, is de beste tijd voor den middag maaltijd, dan kan men het overschot van dit vocht, met wat suiker zeer wel, zelf gebruiken.

38. *Om de Persikeboomen van insekten te bevrijden, wanneer de Persiken rijp zijn.*

Men neemt wortelen, en kookt die in stroop, steekt hier

hie
zij
bo
3
ten
I
den
kno
V
in h
dan
doe
daa
daar
40
kan
M
het
bevi
moet
41
ink
M
lange
in de
pen v
inkt
de in
42.
Me
water
ter m
droge
43.
baar
Me
op de
dezelv
dat me

hier en daar een wortel tusschen de takken, dan zullen zij de persiken wel ongemoeid laten; aan den wortel des boom legt men een bos wortelloof.

39. *Om roozeboomen in waarde te houden, en van insecten te bevrijden, als de roozen in volle bloei staan.*

In het voorjaar als de boom gesnoeid is, begiet men denzelfen met zeepsap daar in gewasschen is; als de knoppen er aankomen, weer met zeepsapwater.

Wanneer de boom in bloei is, bij helder weer 's nachts in huis nemen; doch zoo dezelve niet in de pot staat, dan bij helder weer die dekken met eene dunne handdoek: want bij mooi weer valt er des nachts wel honigdaauw op, die de bijen en torren daar dan afhalen, en daardoor de bloem bederven.

40. *Hoe men pleisterbeelden, in vertooning als albast kan doen voorkomen.*

Men maakt vette zeepsap van witte zerp en bestrijkt het voorwerp daar verscheiden malen mede, en men zal bevinden, dat het glazig albast vertoont. Doch vooraf moet hetzelfde eerst ter degen schoon gemaakt worden.

41. *Hoe kan men een geheel vel papier vol schrijven met inkt zonder de pen in den inkt te doopen?*

Men neemt eene nieuwe versneden pen, met eene lange schagt, vult die met kleine sponsjes, die ter deeg in de inkt gedoopt zijn, steekt die in de schagt, tot de pen vol is; als men dan gaat schrijven, en de pen geen inkt geeft, rijpt men in de schagt van de schrijfpenn, en de inkt zakt naar beneden.

42. *Om inkt die flauw is, zwart te maken?*

Men gooit in den inktkoker een stuk krijt, dat de waterdeelen na zich trekt, en dus doende de inkt zwarter maakt; als men het krijt er dan uitneemt, en het drogen laat, kan men met zwart krijt wit schrijven.

43. *Hoe kan men iets onzichtbaars, door het water zichtbaar maken?*

Men neemt een spoelkom zonder water, dan legt men op den grond der kom een stuk geld neder, en plaatst dezelve op de tafel, dan gaat men er zoo ver afzitten, dat men het geld niet meer in den kom zien kan. Een

ander houdt het stuk met een mes of schaar vast, en giet dan de kom vol water, en men zal zien, dat het stuk geld voor diegene, welke er afzit en het niet zien kon, weder zichtbaar wordt, en schoon men het verder wegschuift, echter nog zichtbaar blijft.

44. *Welke specie is het zwaarste, en welke het lichtste in een ligchaam?*

Goud zinkt in gesmolten lood, en dus is goud het zwaarste, doch ijzer of koper zinkt in lood niet. Geslagen goud, dat men zoo dun kan uitslaan, dat men wel de grootte van een gewoon beddelaken kan beleggen, met hetgeen van één dukaat geslagen wordt, is zoo licht, dat zoo een veer op straat liggen blijft, het goud nog zou wegwaaijen, en zoo het in het water waait, zinkt het niet, maar blijft dan nog drijven.

45. *Hoe kan men zeker motten verdrijven?*

Men maakt verschillende fijne linnen doekjes, die vult men met grove stukjes kamfer, anijszaad, en peper even fijn gekneust, stukjes papier met tarpentijn bestreken, en een stuk kaars, dit legt men tusschende goederen. Voor bont is het best, om de maand uitkloppen, en laten luchten. In de Laken- of Kousenwinkels, of Beleenbanken is het beste de planken daar de goederen op liggen te schilderen, met verf, gemengd met opremment, dat zelf gebruikt wordt om wandluizen te verdrijven. Hangkasten en laden met deze verf te schilderen is ook goed: doch dit geeft geene aangename reuk aan de kleederen, echter trekt dit er spoedig in de lucht weder af. Door deze verf sterven al de insekten, en in zulken geschilderde kasten, kan men zelfs gerust het bont in laten hangen; een dag laten luchten trekt er de onaangename reuk des verf spoedig weder af.

46. *Wat moet men in acht nemen, om de oogen in waarde te houden, en welk licht is het nadeeligst voor de oogen?*

Het lamplicht is het best geschikt, om de oogen te bewaren, hoewel ik het kaarslicht in geene deelen veracht, daar hetzelfde eere aan de uitvinding doet, en ook onontbeerlijk in de huishouding is, als: iemand bij te lichten, om door het huis te gaan, in draag- of ganglan-

Antaa
ven,
de oo
iet e

f, of
le oo
gen z
het ka
bij zul

47.
toffen

Hier
water.

48. C
Men

es zo

ruidna

à 10

ggend

en ci

erkiez

et he

en h

andev

it als

49. 4

Op h

er he

a in h

oelen

igena

Der

Dus

C

't

Ma

lan-

Wie

antaarnen en in slaapvertrekken. Maar om bij te schrj-
ven, of sijn werk te verrigten is het zeer nadeelig voor
de oogen, want dan brand de kaars hoog, dan laag, dan
iet eenen langen pit dan snuit men dezelve weer te kort
f, of vergeet in 't geheel te snuiten en zoo bederft men
de oogen, door die te veel te vergen. Bij ouderen da-
gen zoude men ondervinden, hoe nadeelig in dit geval
het kaarslicht is, en wel voornamelijk, om kraalwerken
bij zulk licht te maken.

47. *Hoe kan men inkt of andere vlakken uit de fijnste
stoffen maken?*

Hiertoe gebruikt men wijnsteen zuur, met vijf deelen
water.

48. *Om een zuivere gezonden dames likeur te bereiden.*

Men neemt een kan brandewijn, 2 Ned. looden stok-
s zoethout, even gekneust, 1 Ned. lood kaneel, 2
kruidnagels, het afreksel van 2 en een halve cents saffraan,
à 10 bitter geschilde amandelen, dezelve in laauw water
ggende, waardoor de schil er afgaat, een dunne schil van
en citroen, en dan wat gruis van witte klontjes, na
erkiezing, dit laat men een paar dagen trekken, en
er het dan zachtjes over in eene andere flesch: dan kan
en het in de flesch geblevene weder aanvullen met
andewijn, doch dan wordt het van veel minder kwali-
it als het eerste.

VOOR JONGELINGEN.

49. *Aangenaam gezondheids-heeren bitter.*

Op het genoemde mengsel boven omschreven, wan-
er het is afgegoten, doet men een kan jenever, en
a in hetzelfde nog 2 kruidnagelen en 10 à 12 Curacou-
pelen, dit 4 a 5 dagen laten trekken, en men zal een
genaam gezondheids-bitter bekomen.

Der schoonen gunst behaagt elks hart gewis!

Dus zal der kruiden sap, die haar behagelijk is,

Ook zeker 's jongelings hart bekoren.

't Is waar, het besten wordt hun deel!

Maar wordt haar liefde ons geheel,

Wie zal zich aan het lekkre storen?

50. *Hoe veel Ned. kubieke duimen kan men wiskundig berekenen, dat een takkebosch houdt?*

Men laat een takkebosch zoo lang in het water leggen tot er geen nat meer intrekt, dan zet men het buiten de zon drie uren neder om uit te druipen. Intusschen vult men een vat, zoo groot dat het bosch er in kan met water, en meet hoe veel kannen of koppen er in gaan. Het takkebosch uitgedropen zijnde, plaatst men in het legen vat, en spijkert er een dun plankje over voor het opdrijven, en dan vult men het weder met water. Zoo het vat zonder het takkebosch, bij voorbeeld, eerst 125 kannen of koppen gehouden heeft, dat is honderd vijf en twintig duizend duimen, (alzo ook een kan of kop 1000 Ned. duimen houdt,) en nu met het bosch maar 105 kannen heeft, dan is het klaar, dat het takkebosch 20,000 Ned. kubiek duimen in zich bevat.

51. *Hoe kan men een weg of land van 6 uren lang in 3 uren meten.*

Daartoe wordt gebruikt een chais met uurwerk in de zitbank, dat door den wijzer duidelijk aanwijst, hoedikwerf de wielen met den as omgaan, en dan kan men dadelijk berekenen, hoe veel ellen de afgelopen weg lang is, bij voorbeeld: het wiel is 5 Ned. ellen in de omtrek, gaat nu het wiel 5 maal rond, dan heeft men 25 ellen afgemeten. Nu wordt een uur gaans berekend op 5555 ellen; dus kan men een weg van 6 uren gaan in drie uren rijdens afmeten.

52. *Hoe kan men uit een vat jenever in 10 minuten tijd jenever één graad sterker uithalen, dan er in het vat zelf is, zonder werktuigen?*

Men neemt een flesch water, zet die met den hals het boomgat, van een vol vat jenever, de flesch in het water vallen en haalt de drank op in de flesch, dan één graad sterker is dan in het vat.

53. *Hoe kan men op eene eenvoudige manier bewijzen dat de aardbol rondachtig is?*

Wanneer men aan een zeestrand staat, en men ziet een schip uit zee komen, ontdekt men eerst het punt of den top van de mast, vervolgens al meerder,

men eindelijk het schip zelf gewaar wordt. Aan deze opkoming van het schip ontdekt men duidelijk de rondheid der aardbol, en dat het water op eene afstand niet waterpas is.

54. *Hoe men pleisterbeelden, even als nieuw kan schoon maken?*

Hiertoe gebruikt men een droog stijf kwasje, borstelt die zoo lang zij stuiven; het beste gaat dit in den zomer in de zon; door dit borstelen worden dezelve weer wit, daar de vuilen stof wegvliegt. Men behoeft er echter zijn beste zwarte rok niet bij aan te trekken.

55. *Om spinnekoppen en andere insekten, uit boomen en tuinprieëlen te weren?*

Voor de boomen of prieëlen, wanneer men onder dezelve zit, brand men eenig zwavel, waar men een wollen lap op legt. Men kan ook twee of drie bosjes zwavelstokken nemen, dien men in de brand steekt, en waar men een wollen lapje oplegt, en dan liefst bij stil weder, opdat de rook zoo veel te beter door de boomen trekken kan.

56. *Om smeer te bereiden voor ijzerwerken, die in de lucht moeten dienen, zoo als jagtgeweren, ankers, kettingen, enz. dat het in geen jaar verroest, en dat men desbegeerende met een lap kan afwrijven?*

Hiertoe neemt men merg uit ossenpoten, smelt dat in een pan, dat de waterdeelen er uitvliegen, en het ijzerwerk daarmede gesmeerd zijnde, zal niet roesten.

57. *Hoe men schulpen, hoorens, ja zelfs paarlen en andere versteende figuren uit zee kan halen?*

Men verzoekt aan de reders der visschepen om mede te varen op eigen kosten, dat ligtelijk wordt toegestaan; dan vraagt men het lood, waarmede zij peilen, dat smeert men van onderen met vet, en laat het in zee zakken: hetzelve ophalende, blijven die rariteiten er aankleven, men doet ze er af, en laat weder het lood als te voren zakken.

58. *Hoe kan men een vierkant gat in koper, met eene ronde vijl vijlen?*

Men neemt een stuk dan koper, vouwt dit in vieren,

vijlt de punt van het toegevouwene af, en er is een vierkant gat in, Zoo ook kan men met één knip, een vierkant gat met een schaar knippen, als men een stuk papier in vieren vouwt, en de punt er afknipt. Wanneer men een vel papier precies in vieren vouwt, bekomt men eene wiskundige winkelhaak. Hoe eenvoudig dit ook is, voor die het weten, zoo kan echter één, die met de wiskundige bewerkingen niet bekend is, er zeer lang naar zoeken.

59. *Als men 100 hanten, of turven verbrand, hoe veel rook of damp is er dan weggevoegen?*

Men weegt den asch van het verbrande, en wanneer de houten of turven voor dezelve verbrand waren 100 pond wogen, en men bevindt, dat er nu maar 10 pond asch is, zoo is het duidelijk, dat er 90 pond rook of damp is weggevoegen.

60. *Hoe kan men bij gebrek van een heele pijp, door er de kop af te breken, uit de steel rooken?*

Zoo men in een schip- of trekschuit, bij ongeluk de kop van de pijp mogt afbreken, en toch gaarne wil rooken, dan stopt men het gaatje in de pijpekop met droog papier dicht, dan gooit men een klein stukje vuur onder in de kop, (die men dan met een zakdoek tusschen duim en vinger vast houdt,) en daarop vult men los de kop met tabak: dan steekt men de steel van de pijp in de kop, en men zal even smakelijk rooken. Zoo kan men uit een pot wel met zijn zessen, enkel met pijpenstelen rooken.

61. *Hoe kan men stinkende tabak rooken, die een goeden smaak krijgt?*

Hiertoe gebruikt men een flesch of karaf, die men half vol met schoon regenwater doet, dan neemt men een korte gestopte en aangestoken pijp, zet die met de steel in de flesch met water, dan neemt men een andere pijpensteel, steekt die in de helft der flesch, doch zoodat dezelve het water niet raakt, stopt dan de hals met klei of stopverf, om de steel der pijp, daar gewoon de kurk zit, en men zal zuivere tabaksrook door het water heen halen.

62. *Hoe kan men met 3 maten, 1 van 3, 1 van 4 en 1 van 5 koppen, van een tot tien koppen meten, en echter maar twee maten gelijk gebruiken?*

Om één kop te meten stort men 5 kop in de 4 kopsmaat dus 1 kop over, om twee koppen te meten, dan 5 kop in de 3 kop, er blijft 2 kop over, om 6 koppen te krijgen tweemaal 3 kop meten, om zeven kop te krijgen, 4 en 3 koppen meten, om 8 koppen te krijgen, 2 maal 4 kop meten, negen koppen 5 en 4 meten, en tien koppen, 2 maal 5 kop meten.

Met vochtmaten kan men even zoo handelen, want een Ned. kan is een Ned. kop.

63. *Middel om musschen- en vliegenlijm te maken.*

Men koopt in een verfwinkel, een Nederlandsch ons stand-olie, daar doet men bij een half Ned. ons dikke terpentijn, dit maakt men beiden even warm, roert het door elkander, en dan doet men er één eetlepel patentolie in om het droogen te beletten. Wil men dan musschen vangen, zoo neemt men een tak van een boom, waar men even als aan een palmpaasch, kortsjes brood aansteekt, en dan bestrijkt men verder de tak, met de bovengenoemde lijm, legt dezelve op den grond, of bind ze aan een stok, en zet dezelve in een boom, zoodra de pootjes of vleugelen aan de lijm raken, dan kunnen ze niet vliegen, en men kan ze gemakkelijk vangen ook andere vogeltjes.

Voor de vliegen neemt men iets van dezelfde lijm, en doet er wat stroop bij: smeert dit op een plankje of schoteltje, en men vangt er velen mede.

64. *Hoe kan men een waterpas maken, bij gebrek aan eene gewone waterpas?*

Men neemt een diep tafelbord, giet dit vol water, zet het ergens op, en zoo het regt blijft staan, dan het water niet links of regts afloopt, hoe men het draalt, dan is het zuiver waterpas.

65. *Hoe kan één mensch, meer kracht uitoefenen, dan twintig menschen, niet door kunst maar door overleg?*

Op een schuit waren eens twintig menschen bezig,
B 4 eene

eene paal uit het water te halen, met een takel; echter wat moeite zij zich gaven, zij konden dit niet gedaan krijgen. Iemand dat ziende, zeide. Hoe! kunt gij allen dit niet bewerken! dat kan ik alleen wel doen. Op de schuit gaande, bond hij een sterk touw om paal vast bij laag water, dit ook om de steven der schuit vastmakende; nu het water begon te wassen, zakten de schuit van voren; hij naar achteren loopende, sprong driemaal op en neder en de paal schoot na boven.

66. *Hoe kan men bijtend zwart maken, dat door een duims plank trekt; en hoe kan men in vertooning zwart ebbe hout maken?*

Om ebbenhout te maken, daarvoor neemt men perenbomenhout, heel glad geschaafd; dan neemt men één half Ned. ons galnooten, een half Ned. ons Compositiehout: een Ned. lood Spaansch groen, en een Ned. lood, Koperrood; dit doet men op een Ned. kan water, en laat dit op de helft verkooken: en zoo gebruikt men het. Om buitengewoon bijtend zwart te maken, dat door een duims lindenhouten plank trekt; dan moet men het bovengenoemde kooken, dat er maar weinig vocht op blijft; en dan aanmengen met sterken pek.

67. *Hoe kan men met 5 gewigten van een tot honderd ponden wegen?*

Deze vijf gewigten zijn de volgende: één van 1 pond, één van 3 pond, één van 9 pond, één van 27 pond en één van 60 pond. Wil men nu 4 pond wegen, dan neemt men 3 en 1 pond, 5 pond, dan zet men 9 pond in de eene schaal en 3 en 1 pond in den anderen, 20 pond, dan 27 en 3 ponden in de eene en 9 en 1 ponden in de andere, en zoo vervolgens kan men met deze 5 gewigten alles wegen wat men wil. Doch niet boven de 100 pond.

68. *Iets over de werking der magneetkracht.*

Om de toekomstige werking der kracht van den magneet te beproeven, koopt men in een Galanterie winkel, een kram die gemagnetiseerd is, en een dwarsijzer-tje, waar een haakje aan is: aan dit haakje hangt men een stevig papieren bakje, dat men van tijd tot tijd met zand

zand vult, in den beginne kan het niet veel zwaarte velen, doch van dag tot dag er iets bij doende krijgt het zulk een kracht, dat zoo het in het begin slechts 25 vingerhoeden kan dragen, al spoedig dit tot 100 kan aanwinnen, maar men moet langzaam aan werken, want als het ijertje er afvalt verliest het te veel van zijn kracht. Op het laatst wordt de kracht zoo sterk, dat men door een plank waar men een stukje ijzer op legt, en de gemagnetiseerde kram er onder houdt, het ijzer op de plank voort gaat, zoo als men wil.

VOOR DE JEUGD.

69. *Hoe kan men twee volle bierglazen het een in het ander gieten, zonder storten?*

Men neemt een glas met water en een met turfash, gooit beide in eene kom, roert het door elkander, en doet er dan nog een lepel asch bij, omdat er iets aan de kom mogt blijven zitten, en dan gaat het gemakkelijk in een glas.

70. *Hoe kan men een kippe-ei wandelende bij de weg gaar maken, zonder water, stoom of vuur?*

Men koopt een brood, zoo dra het uit den oven komt, en daar steekt men het ei in, rolt er een servet stijf om, daar overheen een kleed, en wanneer het ei daar een kwart uur in gezeten heeft, zal men bevinden dat het gaar geworden is.

71. *Hoe kan men musschen dronken maken, zoo dat men die met de hand vangen kan?*

Men neemt hennipzaad voert daar de musschen drie dagen achter elkander mede, dan sjaat men een dag over, en dan neemt men hennipzaad, dat 24 uren in den brandwijn gelegen heeft, en strooit dat zoo als te voren, zij zullen er van pikken, doch kort daar aan overal tegen aanvliegen, zoo dat men ze gemakkelijk grijpen kan.

72. *Wat dient men in acht te nemen als men aan het teekenen gaat, om de figuren regt te zetten?*

Zoo men bij voorbeeld een vaas op een pedestal wil

teekenen, die regt moet staan, dan neemt men een half vel velin papier, vouwt dit in vieren, dan heeft men eene staande lijn, (Pordonkulen) te lood, en eene rechte lijn, (Horizontale) waterpas. Deze lijnen haalt men lugtig over met eene potloodstreep, en uit die strepen meet men alle nevenstaande figuren, die dan zeker alle regt staan. Zoo men door het vouwen niet gaarne het teekenpapier bederven wil, dan kan men een ander papier nemen, en teekenen het gevouwde kruis af.

73. Waar dient men op te letten als men goed prenten wil kleuren?

Eene plaat die zwart gedrukt is, kan men nooit goed kleuren, hiervoor is de vereischte, dat dezelve flauw met bruine inkt gedrukt wordt. Wanneer men prenten kleuren wil, moet men eerst op een hoekje der plaat met gewone inkt schrijven, en zoo dit niet vloeit, dan is het papier goed. Het beste om te kleuren is inlandsch velin papier, daar het Fransche papier zoo vloeibaar is. Des avonds is het niet goed om te kleuren, daar zich de kleuren dan niet zuiver voordoen, want geel vertoont dan licht geel, blaauw en groen kan men niet onderscheiden, doch Oost-Indische inkt daar kan men des avonds goed mede werken. Ook is het goed, dat men voor iedere kleur een penseel heeft, om de kleuren zuiver te bewaren. Voor luchten gebruikt men een groot penseel, en voor het overige werk kleine.

74. Hoe kan men op eene vrolijke manier kraaijen vangen?

Men neemt een puntig gevouwene tabaks-papier, daar een half ons tabak in kan, steekt in de punt een stukje spek met een beetje haver, doch, zoo dat zij het spek zien kunnen, bestrijkt dan verder een duim van het spek een krans van dikke terpentijn, zoo als wel uit het hout loopt, dat kleeft rondom aan den kop vast, hierdoor kunnen zij niet zien, en vliegen overal tegen palen en hekken en boomen aan, en dan kan men dezelve gemakkelijk vangen: voornamelijk in den winter, als de sneeuw ligt, dan valt er voor hen niet veel te bikken.

75. Wat zijn het voor den mensch zeer nuttige vier ge-dierten, die maar zoo groot zijn, dat dezelve te zamen in een naaldenkoker kunnen?

1. De honingbij. Hiervan is het nuttige bekend, daar één goede bijenkorf des jaars wel 30 pond honing of wasch oplevert. 2. Een garnaal. Welk een smakelijk eten is dit niet? gekookt en gepeld op een boterham, of over de slade laat het zich zeer smakelijk gebruiken. 3. De bloedzuiger. Menig lijder heeft aan denzelven het leven te danken, daar hij het ongezonde bloed vanden mensch afzuigt, en dusdoende menigéén van kwalen geneest. 4. De spaansche vlieg. Wat doet de zalf van spaansche vlieden geen nut in de geneeskunde?

76. *Als men een bak heeft, die in zijn vierkant 100 palmen breed, en 100 palmen diep is, hoeveel Ned. kannen vocht gaan er dan in dien bak?*

Tien duizend kannen, want één palm in het vierkant houdt een Ned. kan vocht.

77. *Als een konijn op het midden van 121 bunders land zit, hoe veel bunders moet hij loopen als hij er af wil?*

Vijf en een half bunder. Dit kan men berekenen, door te schrijven met krist 121 ruiten, elken ruit tegen een bunder berekend, plaatst het konijn op het midden, en men zal zien, dat deze berekening juist is.

78. *Wie heeft zijn beste maaltijd als hij niet eet?*

De Molenaar. Als hij aan het malen is, kan hij niet eten, maar heeft dan zijn beste maaltijd.

79. *Hoe kan iemand, die volstrekt geen kennis van ontledkunde heeft, en dit nooit gezien heeft, een kikkvorsch ontleden, en alle beentjes en pezen op deszelfs plaats houden?*

Hiertoe gebruikt men een spanen doos met een glas er over, waar men een gat in maakt, dat met een kurk gestopt kan worden. Men zet dan in die doos een kikkvorsch, levendig op een plankje gespijkerd, dood zijnde vangt men zoo veel mieren, als men krijgen kan, en steekt die door het gat in de doos, door den tijd vreten zij al het vleesch van de kikkvorsch, en dan blijft het geraamte over.

80. *Hoe kan men een schrijffpen, die door het gebruik te slap is geworden, bij gebrek aan een pennemes, weder goed maken, zoodat men eene brief er mede af kan schrijven?*

Men

Men maakt de pen schoon en dan houdt men dezelve op eenige afstand bij het vuur, daardoor wordt dezelve weder hard, en men kan de pen weder goed gebruiken.

81. *Hoe kan men een stuk geld onzichtbaar, en weder zichtbaar maken zonder hetzelfde aan te raken?*

Men neemt een schoteltje met gesmolten kaars-, varkens- of ossenvet, legt daar het stuk geld in; als het gesmolten is, kan men het zien, maar zoo het koud wordt, dan verdwijnt het.

82. *Wat is water?*

Water is een damp of vocht, die door de zon uit allen vochten, ja zelf uit onreine, wordt opgetrokken, en in de lucht wordt gezuiverd. Wanneer die dampen in de lucht gezuiverd zijn, en verkoelen, worden dezelve zwaarder en vallen in druppelen naar beneden, hetwelk in den zomer regen genoemd wordt. Door de Goddelijke wijsheid, verfrist de regen, het door de zon uitgedroogde aardrijk; de vruchten, planten en gewassen, herkrijgen door dezelve vernieuwd leven, en groeijen in kracht tot der menschen nut. De regen is aangenaam en onmisbaar: want uit water worden alle dranken bereidt. Zoo men op een schip gebrek aan water heeft, wil men gaarne twee flesschen geestrijken drank voor een flesch water geven. Iemand die zich in het gebruik van sterken drank, steeds te buiten ging, werd voor zijn straf acht dagen op enkel jenever en brood gevangen gezet: maar nadat vier dagen verstreken waren, bad hij om water, met de beloften nooit geen sterken drank weder te zullen drinken: trouw heeft hij aan deze beloften voldaan, want in het vervolg van tijd, mogt hij zelf geen drank meer ruiken. Zoo veel nut heeft het water, dat dikwerf met verachting en onverschilligheid beschouwd wordt.

83. *Wat is sneeuw?*

Sneeuw is eenen zachten regen, die onder deszelfs val naar beneden, door de kouden lucht verstijft, en befrist. Er zijn in ons werelddeel zulken hoogen bergen, daar altoos sneeuw op ligt, en daar onder aan den voet des bergs de heerlijkste wijndruiven groeijen.

84. *Wat is rijm of rijk, die des winters op de takken der boomen ligt?*

Een mist of damp, die des winters onder het neervallen bevroest.

85. *Wat is Hagel?*

Dit zijn grooten regendroppels die onder het vallen door de kouden lucht bevroezen. Als men op een hoogen gaat staan en men heeft een lepel met gaatjes, en giet daar gesmolten lood in, en laat dit in een ton met water vallen, dan krijgt men looden hagel, zijn de gaatjes in de lepel groot, dan heeft men ganzen hagel, doch zijn ze klein dan krijgt men musschen hagel.

86. *Wat is daauw?*

Dit zijn vochtige deelen, die door de zon opgetrokken worden, en echter zoo hoog niet komen, dat de zelve in de lucht blijven hangen, en dus des avonds en des nachts ook wel in de vroegen morgen, weder neervallen even als een mist. Hierdoor wordt het aardrijk en de vruchten verkwikt, en het vee doet in de schemeravond, hun besten maaltijd, daar zij dan zoo niet van de insekten geplaagd worden, en door den daauw aangenamer voedsel nuttigen. Bij warme dagen kunnen wij op een afstand den daauw op het veld zien liggen.

87. *Wat is lucht?*

Lucht is een vloeijend doorschijnend en ontastbaar ligchaam, welk de aardbol rondom omringd, het is proefondervindelijk bewezen dat de lucht 440 maal ligter is dan het water.

88. *Hoe kan men een getal verminderen door er twee nommers bij te zetten?*

Men schrijft 91 daar zet men twee nommers bij, en maakt er $9\frac{1}{2}$ van, dan komt $9\frac{1}{2}$ in plaats van 91, en dus verminderd het getal, en echter zet men er twee nommers bij: de 1 wordt het middenstreepje en wordt in het schrijven schuins gezet.

89. *Wie heeft het scherpste gezigt van het geschapene?*

Na den arend die de zon in het brandende wezen vliegt,
de

de reemeenw, uit de lucht ziet dezelve eene visch in het water, valt na beneden en vangt de visch.

90. *Wat is de reden als men een flesch water weegt, en die bij voorbeeld twee ponden weegt; doch zoo men die flesch ledigt, en doet dezelve met ander water vol, diezelfde flesch alsdan bijna twee looden zwaarder wegen zal?*

De eerste gewogene is regenwater, en de laatste zout water dat veel zwaarder is.

91. *Hoe kan men een naald op het water laten drijven en zinken?*

Men neemt een heel klein droog naaltje, dit bestrijkt men met eenige olie, of vet, en dan drijft het op het water, doch zoo men het door de vingers haalt wordt het nat en dan zinkt het.

92. *Hoe kan een kind drie verschillende gedaantens, ieder aan verschillende benamingen in de hand nemen, en 5 minuten daarna, de hand open doende, eene andere gedaante van eene andere benaming in de hand hebben?*

Men neemt in de hand: Hagel, Sneeuw en Ijs, dit randert in water.

93. *Hoe vangt men Apen?*

Als een jager dezelve in een boom ziet zitten, dan doet hij onzichtbaar een kokernoot neder, daar een gat in is. Omdat den aard der apen is, alles na te doen, steekt de jager telkens zijn vinger in het gat der kokernoot, likt dien af, en legt er dan een strik op, besmeerd is met gom, die kleeft waar een stuk lood vast is gemaakt, en een dun lang touw er aan, dan doet de jager twee of drie honderd schreden daarvan af, en ligt er op de grond te liggen even of hij slaapt voor over. Dan komt de jager uit den boom, en steekt even als de jager zijn poot in het gat der noot: dadelijk trekt de jager aan het touw, en dan zit de strik om de poot, waarop de jager dadelijk de aap een strik om de hals werpt, en rost hem vanig, dat hij naauwelijks loopen kan, dan bindt hij aan het eind van zijn stok vast, en zoo wordt hij vast gemaakt en gevangen.

Hoe kan men rotten met rotten verjagen?

Men neemt men hiertoe een kat met bellen aan, die ver-

verjaagd de
ien dagen v
pakhuis, dan
te vangen in
rot de bellen
zij elkander.

95. *Om m
zonder val of*

Men neemt
bestrijkt die n
ge stukjes l
en zet dezel
de grond le
raakt. Wann
vast. Ook k
ken hem doo
heen strooije

96. *Hoe ka
in het een bij*

Als men e
daar een zak
eens zoo ve
gemaakt wor

97. *Hoe ka
meer, er tw
vullen, en e
hebben?*

Men vult
er de tweed
tende, zal n
is, doch het
en dan weet
nuttige bede
maken.

98. *Middel*

In de eers
dezelve er n
ken heeft, s

verjaagd de rotten, doch daar het te lastig is de kat alien dagen voedsel te brengen, bij voorbeeld op een pakhuis, dan neemt men de kat weg, en ziet een rot te vangen in een val of iets anders: dan doet men de rot de bellen om, en laat hem loopen, en zoo verjagen zij elkander.

95. *Om musschen en andere vogels levendig te vangen, zonder val of strik; een vrolijk tijdverdrijf voor de jeugd?*

Men neemt een tak van een boom, zonder bladeren, bestrijkt die met musschenlijm, en steekt of bind er eenige stukjes brood aan, bind dan die tak aan een stok, en zet dezelve in een boom, ook kan men de tak op de grond leggen, doch zoo dat de lijm de aarde niet raakt. Wanneer de vogels komen pikken, kleven zij vast. Ook kan men een pen er mede bestrijken en steeken hem door het brood, of een plankje er brood om heen strooijende.

96. *Hoe kan men in twee papieren van dezelfde grootte, in het een bijna eens zoo veel doen, dan in het anderen?*

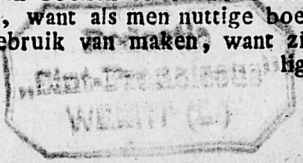
Als men een half vel schrijfpapier neemt, en maakt daar een zak in de breedte van, dan gaat daar bijna eens zoo veel in, als dat er een zak in de lengte van gemaakt wordt.

97. *Hoe kan men als men een zak appelen heeft en niet meer, er twee even wijde, en even grootte zakken mede vullen, en echter maar voor een zulk een zak appelen hebben?*

Men vult de eene zak met appelen, en dan doet men er de tweede zak overheen, dan zijn ze vol. Dit wetende, zal men ligt zeggen, dat dit niet veel van belang is, doch het niet wetende, kan men er lang voor staan en dan weet men het toch maar niet. Echter zijn dit nuttige bedenkingen, die de scherpzinnigheid gaande maken.

98. *Middel, om boeken voor boekwormen te bewaren?*

In de eerste plaats veel in boeken te lezen, komen dezelve er niet ligtelijk in, want als men nuttige boeken heeft, moet men er gebruik van maken, want zij

liggen voor onze rekening. En ten andere is het goed, zoo ze wat lang liggen, in de rug wat fijne kamfer te strooijen.

99. *Als er 25 musschen in een boom zitten, en men schiet er met hagel onder, zoodat er 14 dood vallen, hoeveel blijven er dan in den boom zitten?*

Geen één, want de overige vliegen weg.

100. *Hoe kan men een stukje hout op het water laten drijven en zinken in een kom, zonder dat het hout met iets aangeraakt wordt, enkel op komando?*

Men neemt een stukje hout, gooit dit in een kom met water, stolpt daar een bierglas overheen en dadelijk gaat het hout naar den bodem der kom, zonder aan het glas te raken, ook wordt het glas van binnen niet nat, dit kan men bemerken, door het van buiten af te droogen, met het openen naar beneden. Zoo ook is de bewerking van de Duikersklok in het klein, waarmede men op de bodem der zee kan komen, zonder nat te worden.

Houd, vrienden! altijd deze zin:
Gelijk de bij, en niet de spin,
Al wat gij hoort en wat gij ziet,
Al wat er hier of daar geschied,
Dat weegt, dat proeft en haalt er uit,
Dat wel, dat zoet, dat geestig luidt.

CATS.

ed,
r te

nen
oe-

ten
net

net
aat
las
dit
en,
ing
de

